

דברי הימים ב ז ח

הבית אשר הקדשתי לשמי . וחברו ואת הבית הזה אשר הקדשתי לשמי דסיפרא . וחד בחיתו והקדשתי דסיפרא : ואת ערי' בקריאה וסמי' ואת כלי המסכנות דמלכים ב' כפסוק ואת בעלת דר'יה בחרא דפסוק . ונתתי את ירושלם לגלים סעון תנים . ואת ערי יהודה אתן . והגני מצודה גאס יי . לא תרדמ את ירושלים : ואת בת'ה' דסמי' ואת בת היענ

תשוכון אתם ועובדתם חקותי ומצותי אשר נתתי לפניכם והלכתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם : ונתתם מעל אהבתי אשר נתתי להם ואת הבית הזה אשר הקדשתי לשמי אשריך מעל פני ואחננו למשל ולשניה בכל העמים : והבית הזה אשר נתתי עדין לכל עבדי עזיו ישם ואמר במה עשה יהוה ככה לארץ הזאת ובית הזה : ואמר על אשר עזבו את יהוה אלהי אבותיהם אשר הוציאם מארץ מצרים ויחיו באלהים אחרים וישתחוו להם ויעבדו עד כן הביא עליהם את פרת העת הזאת : ויהי מקץ עשרים שנה אשר בנה שלמה את בית יהוה ואת ביתו : והערים אשר נתן חורם לשלמה בנה שלמה אותם וישב שם את בני ישראל : ויך שלמה חמת צוּבָה ויחזק עליה : ויבן את תדמור במדבר ואת

כל ערי המסכנות אשר בנה בחרמם : ואת בית חורון התחתון ערי מצור חומות דלתים ובריה : ואת בעלת ואת כל ערי המסכנות אשר היו לשלמה ואת כל ערי הרקב ואת ערי הפרשים ואת ופרת השק שלמה אשר חשק לבנות בירושלם ובכלבון וכל ערי ארץ ממלכתו : ופרת העם הנותר מן חתני והאמרי והפרזי והחתי והיבוסי אשר לא מישראל המה : מן בני ישראל אשר גזרו אחריהם בארץ אשר לא יכרום בני ישראל ויעלם שלמה למס עד היום הזה : ומן בני ישראל אשר לא נתן שלמה לעבדים למלאכתו בירחמה אנשי מלחמה ושרי שלישי ושרי רכב ופרשיו : ואלה שרי הנציבים אשר למלך שלמה חמשים ומאתים חרדים בעם : ואת ברת פרעה העלה שלמה מעיר דויר לבית אשר

רשי דק

יונתן וזכר שכינתו שראי ביה אם רשתי מתעבדא תמן כל יומיה . והיו עיני שם אם לבי וחפצי שם : (כ) אשליך מעל פני . כתנאי שכני ובינוכם ואם לא תשמעו לי (ויקרא כ"ו) מה נאמר והשמיית את מקדשיכם : ואתננו למשל ולשניה . כענין שמואלים משל על מי שאירע לו דבר פגע . ולשניה . כמו (דברים ו') ושנאתם לבדק ותתמונין לשון סיפור רעית וכן תרגום וספר ואשתו ולשני : (כא) לכל עובר עליו יסוס . כלומר יחבר הבית ואז כל עובר עליו יסוס כמו (איוב י"ח) על יומנו נשמו אחרונים : כמה עשה ה' . כמו על מה עשה ה' (דברים כ"ט) וכן כתיב (במלכים א' ט') : (א) ויהי מקץ עשרים שנה . פתרון מקץ עשרים שנה שנגמר כל הבנין של בית ה' שבע שנים ואת ביתו י"ג שנים כדכתיב במלכים (שם ו') : (ד) ויבן את תדמור במדבר . (ובמלכים א' ט') כתיב את תמור ותדמור קרינו וזה ששנינו כיבמות אין מקבלים גרים מן התרמודים וכ"ר בפרשת עקידה מפרש שדמור לשוואים של ישראל ולפי שהיו עמם ונתחלפו לרעה בסוף על כן נכתב במלכים תמור לשון תמורה שיהיה להם לעשות לישראל חסד שעשה עמם שלמה שכנה להם כרך תדמור ומשם שלמה לא נכתב כאן תמור אלא תדמור כלומר עיר חשיכה הכל לכבוד שלמה שאין כבוד שלמה לומר כאן הא נכב כרך שמדור בו וקלקלו בו ועל כן כתיב תדמור ולא תמור : (ה) ערי מזור . לפי שהיו עומדים על התחום הוצרכו חזק כל כך : (ט) למלאכתו . למלאכת בנינו למה כי הגרים למלאכתו ולא אנשי ישראל לפי כי ישראל המה אנשי חיל ואנשי מלחמה ושרי רכב ופרשיו : (י) חמשים ומאת . ובמלכים (א' ט') חמשים ומאת הרודים וכאן כתיב לשלש אלפים ושש מאות נמצא מה שחסר בפסוק אחד הוסיף בפסוק כחוד למעלה לבד משרי הנציבים וגו' שלש אלפים ושש מאות הרודים על אותן ג' אלפים וגו' מאות הרודים על ע' אלף נשא בכל ופ' אלף חזק בהר ואלו חמשים ומאתים הנאמר כאן וישראלים היו חמשים על אותם ג' מאות גרים : (יא) העלה שלמה משרי דוד . הוא כיון שהשיבה בעיר דוד כשלקחה ויתיה שם עד כלותו לבנות

אחם לישראל : (כא) אשר היה עליון לכל עובר . פי' שהיה עליון ונמלא בעיני כל עובר בחרבנו וסוס וישרוק העובר עליו : (ב) והערים אשר נתן חורם לשלמה . ובספר מלכים אומר כי שלמה נתן לחירם עשרים עיר בארץ בגליל ואינו אומר שנתן לשלמה אלא עזי ארזים ועזי ברושים וזה . יתכן לפרש כי נתן חירם לשלמה ערים בארצו . והעיר שם בני ישראל כדי להתחזק בהם ושלמה גם כן נתן לחירם ערים בגליל וזה היה לחזק הכרית ביומיה וזכר במלכים גם כן שלמה לחירם . וזכר בזה בספר מה שנתן חירם לשלמה : (ג) ויחזק עליה . עד שכבש אותה : (ו) ואלה שרי הנציבים אשר למלך שלמה חמשים ומאתים הרודים בעם . ובספר מלכים הוא אומר חמשים ומאת מאות . השלש מאות היו מהגרים שהיו נציבים על שלשת אלפים ושש מאות כמו שכתבנו למעלה ואלו המאתים וחמשים היו מישראל שהיו נציבים על אותם השלש מאות גרים שהיו נציבים על השאר . ובספר מלכים מנה כל הנציבים כאחד ישראל וגרים והיו חמשים וחמש מאות וזוהי הספר לא מנה נציבים בגרים כי אם נציבי ישראל כי נציבי הגרים מנאם בכלל שאר הגרים שאמר שלש אלפים ושש מאות ושש המלכה לא היו אלא שלש אלפים ושש מאות כמו שאמר בספר מלכים הנה השלש מאות הם הנציבים

מצודת דוד מצודת ציון

במקום אחר : עיני ולבי . ר"ל שנתחתי : (יח) וסמיטתי . לסיבות מהקיים לפולס לזרעך אחריו : לך . ר"ל מזרעך : (יט) אחם . על ישראל בכללם יאמר : אשליך . ר"ל אמלכם בס : למשל . מתורגם הנים יביאו למשל על חרבות אחרות : (כא) הים עליון . שהים קודם החורבן עליון במשל לכל עיני השובר עליו עתה בחורבנו יסוס כל אחד כל גודל החורבן : במס . בעבור מה : (כב) ואמר . שמשעים יאמרו : הביא . ס' אלפי אבותיכם האומר למעלה : (א) אשר בנה . ר"ל אשר השלים בבנין : (ב) והערים . ר"ל ואחר שבהם הערים וכו' : והעיר שם וכו' דרך התקרא מה שבהם גלס וכו' : (ג) וילך . אחר כל המעשים האלו הלך למלחמה על חמת לובה ונהגבר עליה וכבשה : (ד) ויבן . ואח"כ בנה תדמור וכל ערי המסכנות וכו' כי בשדו בונה בית ה' וביתו לא נחשק בזה : (ה) ויבן את בית חורון וכו' . אף שנאמר (בד"ה) אשר שאר מננות אפרים בנהם הערים ההם כי יתכן אשר נחרצו וחרו שלמה ובנאל או שנאלס לסיבות ערי מגדל מוקפות חומס וכו' : (ו) כל ערי המסכנות . מלמד מה שבה בחרמם : ואת כל ערי וכו' . ר"ל כל הדברים האלה בנאל אחר כלות בנין בית ה' וביתו : (ח) למס . ר"ל למס עובד לבנות את הבנינים האמורים : עד היום הזה . ר"ל עד כלות כל הבנינים : (ט) ואת בני ישראל אשר וכו' . ר"ל אלל מן בני ישראל וס' אשר לא נהן וכו' : (י) ואלס ערי

(כ) ונבתיים . ענין פקידה כמו לנחם ולנחם (יחמי א') ולשניה . ענין תמורה דמור כמו ונבתיים : (כא) יסוס . ענין תמורה כמו יסוס ויחזק (יחמי יט) : (ב) ערי המסכנות . ערי אלוות וכן ויבן ערי המסכנות (שמות א') : (ג) ערי מזור . ערי מגדל מוקפות ערי מזור על כי אין לגוף כן כ"ל יאמר עליהם המכיר בלתי תת יוצא וזה להניח חומ וס' : (ד) חק . ענין תמורה : ובמלכים . כן שם שער : (ח) כלום : מלחן כליון : (ט) שלישי . גבורים : (י) נבתיים . הממונים כמו נציב פלחנים (ש"א י"ג) : הכודים . ענין תמורה כח דה בקרב